

แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

THE GUIDELINES FOR LEARNING RESOURCE MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE MAE HONG SON

ปัทมา หาญยศ* ประพันธ์ ธรรมไชย และ ธนัต บุญชัย

Pattama Hanyos*, Prapan Thumachai and Thanat Boonchai

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300

Program in Education Administration, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University,
Chiang Mai, 50300 Thailand

*Corresponding Author: E-mail: 66867103@gmail.com

รับบทความ 23 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ 2 พฤษภาคม 2568 ตอบรับบทความ 11 พฤษภาคม 2569 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีการจัดลำดับความต้องการ จำเป็น 2) ศึกษาแนวทาง และ 3) ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ประชากรผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครู ใน 8 โรงเรียน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 226 คน กลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 11 คน กลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสม จำนวน 9 คน การวิจัยเป็นแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 ชนิด ได้แก่ แบบสังเกต หอพักประกอบ แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.80–1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.94 สภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.98 แบบ สัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูลในรูปแบบการ บรรณาเป็นความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ผลของดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดนโยบาย และวางแผนการใช้ แหล่งเรียนรู้ การจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การนิเทศกำกับ ติดตามดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และ การปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา พิจารณาจากดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นที่สูงสุดในแต่ละด้าน ดังนี้ (1) สถานศึกษาควรมีการวางแผนแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจพร้อม เผยแพร่ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ (2) สถานศึกษาควรชี้แจงให้เข้าใจประโยชน์จากการใช้ ให้ครูไปอบรมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (3) ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการประเมินอย่างครอบคลุมและสรุปผลทุกภาคเรียน และ (4) สถานศึกษาควรวิเคราะห์จัดลำดับปัญหา วางแผนงบประมาณ ระยะเวลา ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจนำมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น 3) แนวทางการบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ภายในสถานศึกษาทั้งในภาพรวม และรายด้านมีความถูกต้องและความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100

คำสำคัญ: แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา, ดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น, แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ภายในสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to 1) examine current and desired conditions, as well as the priority needs index; 2) establish guidelines; 3) validate the accuracy and appropriateness of the developed guidelines for learning resource management in schools under the Secondary Educational Service Area Office Mae Hong Son. The study population involved 226 participants, including school administrators and teachers from eight schools during the 2024 academic year. The target group comprised 11 scholars who provided data through interviews. An additional target group of nine scholars participated in verifying the accuracy and appropriateness of the research instruments. This research employed a mixed-methods approach. The data collection instruments included four types: a component synthesis form, questionnaires with Item–Objective Congruence (IOC) values ranging from 0.80 to 1.00, and a reliability coefficient of 0.94 for the current condition, and 0.98 for the desired condition, an interview form, and a focus group discussion record. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the modified needs ranking index. Qualitative data were analyzed through content analysis, and the results were summarized and reported as a descriptive narrative.

The research findings revealed that: 1) the current condition was overall at a moderate level, whereas the desired condition was rated at the highest level. The Priority Needs Index (PNI) ranking, arranged in descending order, were as follows: policy formulation and planning for utilizing learning resources; learning resource management to facilitate learning; supervision, monitoring, and evaluation of learning resource utilization; and improvement of learning resource management, respectively. 2) The guidelines for learning resource management within schools were ranked based on the highest Priority Needs Index values in each aspect, as follows: (1) Schools should establish plans to appoint a committee responsible for surveying and disseminating information on learning resources. (2) Schools should clarify the benefits of using learning resources and support teachers in attending training programs to develop such resources. (3) Schools should promote the participation of all stakeholders in evaluation processes, and to summarize the results each semester. (4) Schools should analyze and prioritize problems, budget plans, timeline, and utilize information to support decision-making for continuous improvement. 3) The proposed guidelines for learning resource management within the schools, both overall and across individual aspects, were validated as accurate and appropriate, at a 100 percent.

Keywords: School Learning Resources, Priority Needs Index, Guidelines for Managing School Learning Resources

บทนำ

กรอบนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยได้ส่งเสริมให้คนทุกกลุ่ม มีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยง่าย พร้อมจัดการความรู้ รวมถึงการนำไปใช้ให้สัมพันธ์กับวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม แสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาไทยให้ความสำคัญกับการสร้างแหล่งเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น (จิรธรณ์ ศรีวีระชัย, 2560, หน้า 19) การพัฒนาให้เกิดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการศึกษา และยกระดับการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งทำให้สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติได้เช่นเดียวกัน

แหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมถือเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย ของการจัดการศึกษาที่มุ่งสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งอาจเป็นสถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วยข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่าง เป็นการเรียนรู้ที่มีการกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการ และความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกับการประเมินผลในชั้นเรียน

เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการในโรงเรียน การกำหนดโครงสร้างในการบริหารจัดการ กำหนดทีมงาน งบประมาณ การมองทิศทางและวิเคราะห์ไปสู่อนาคต (ชวนพิศ พร้อมสุข, 2559, หน้า 32) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า แหล่งเรียนรู้ในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากการถ่ายทอดความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ยังไม่มีวิธีการที่หลากหลายทั้งในด้านเวลา และสถานที่ รวมทั้งวิธีการนำเสนอข้อมูลความรู้ยังไม่เพียงพอ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของงบประมาณ การใช้สื่อในบางประเภทไม่สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ เพราะผู้รับบริการแต่ละคนมีทักษะพื้นฐานและประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ขาดแคลนสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ขาดการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น ภาครัฐ และประชาชนในชุมชน ตลอดจนขาดการบูรณาการกิจกรรมเข้ากับชุมชน (ธนัทธินันท์ ฉัตรภักดิ์ และคณะ, 2561, หน้า 202) จากการศึกษาสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ได้ข้อมูลว่าการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนแต่ละโรงเรียนต่างพบปัญหาเช่นเดียวกัน คือมีแหล่งเรียนรู้ที่ยังไม่เพียงพอ ด้วยข้อจำกัดในด้านทรัพยากรทางการศึกษามีน้อย ส่งผลต่อการสร้าง การจัดซื้อจัดหา รวมถึงกระบวนการบริหารที่มีคุณภาพ รวมถึงขาดการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างจริงจัง นักเรียนไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อระดับคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อผู้เรียนมากที่สุด (อัมพवार อิตฺพร, สื่อสารส่วนบุคคล, 5 มิถุนายน 2567)

จากสภาพปัญหา และเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน
3. เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

การบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาได้เกิดการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ดังนี้

การกำหนดนโยบาย และวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การที่สถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย และเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน การแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษารวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ไว้ในรูปแบบฐานข้อมูล มีการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรเรื่อง การใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

การจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การที่สถานศึกษาชี้แจงให้ครู และนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา เช่น มีการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ มีบัญชีข้อมูลแหล่งเรียนรู้ให้เลือกใช้มีแหล่งเรียนรู้ที่มีสภาพพร้อมสำหรับให้บริการ มีแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอต่อการให้บริการ

การนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การที่สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ มีผู้กำกับ นิเทศ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดมีเครื่องมือ วิธีการในการนิเทศ ติดตามที่เหมาะสม และหลากหลาย เช่น แบบสอบถาม การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา การจัดทำข้อมูล การประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีหลักฐานการรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

การปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การที่สถานศึกษา มีการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา นำผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ มาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้จัดทำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจในการวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น หมายถึง ข้อมูลที่ได้จาก กระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่าง ระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดอันดับความต้องการจำเป็นในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ดังนี้

สภาพปัจจุบัน หมายถึง สถานการณ์หรือสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง สถานการณ์หรือสภาพที่เป็นเป้าหมายหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการบริหารจัดการ

บุณรดา ชัยบุญเรือน (2560, หน้า 39) สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารงานภายในองค์กร โดยใช้ศาสตร์ และศิลป์ในการจัดการกระบวนการบริหารงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลภายในองค์กรอย่างมีระบบ มีแบบแผน มีเป้าหมายร่วมกันโดยใช้ทรัพยากร ปัจจัยในการบริหารงานให้เกิดความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อองค์กรที่สุด

จิราภา อินนารี (2564, หน้า 8) ได้กล่าวสรุปว่า การบริหารจัดการ เป็นการร่วมกันดำเนินงาน หรือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้ทั้งศาสตร์ และศิลป์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันอย่างชัดเจนด้วยความพยายามภายในกลุ่มบุคคลนั้น

แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

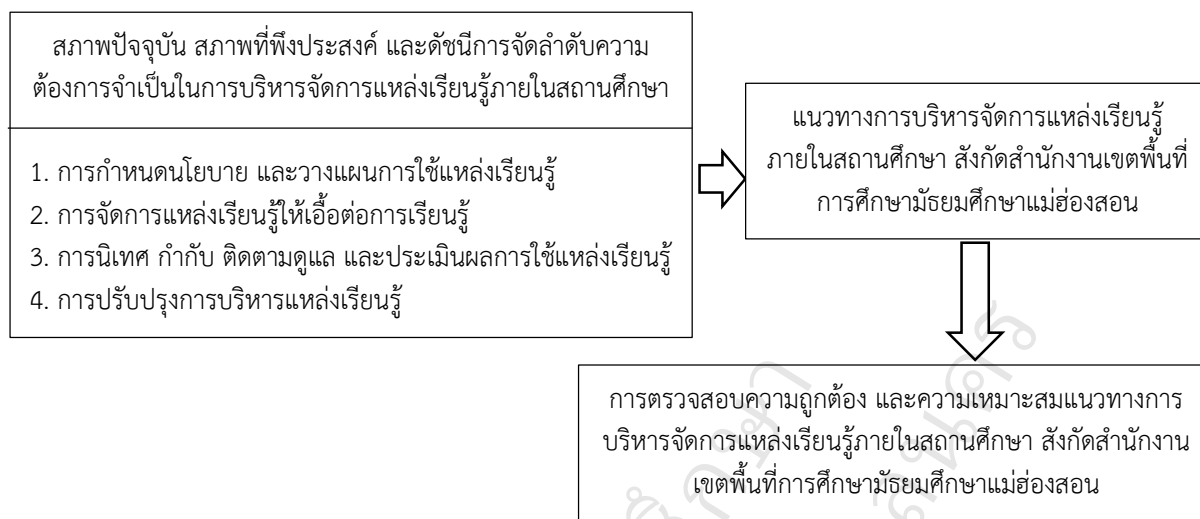
จิราภรณ์ ขยัน (2558, หน้า 34) ได้สรุปความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่าเป็นแหล่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และมุ่งให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกการปฏิบัติจริงทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

ปัทมา จันปัญญา (2561, หน้า 20) สรุปว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญเนื่องจากเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ที่หลากหลายโดยที่ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะศึกษาหาความรู้ที่ตนเองสนใจ และเหมาะสมกับศักยภาพของตนได้ตามอัธยาศัย ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขได้คิดเอง และลงมือปฏิบัติเอง ถือเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ตรง เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่พร้อมทั้งได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อน และครู นอกจากนี้แหล่งเรียนรู้อย่างยิ่งช่วยให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวาณิช (2558, หน้า 16) ได้อธิบายไว้ว่าการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อแสดงความแตกต่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา การจัดเรียงลำดับความสำคัญ และการเลือกความต้องการจำเป็นมาแก้ไข ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์ ยุคที่ 2 การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดแผนงาน และยุคที่ 3 การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดแผนและการนำไปสู่การปฏิบัติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการแหล่ง
เรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ โดยเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
โดยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ มาคำนวณหาค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
จำเป็น โดยใช้สูตร Priority Needs Index (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 11 คน

ระยะที่ 3 การตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายใน
สถานศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน
ปีการศึกษา 2567 ใน 8 โรงเรียน จำนวน 226 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 คน และครูผู้สอน จำนวน 201
คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 226 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie &
Morgan, 1970, หน้า 607-610) และกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยจำแนกประชากรรายโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ได้แก่ โรงเรียนทองสอนศึกษา ในพระอุปถัมภ์ฯ โรงเรียนขุนยวมวิท
ยา โรงเรียนปายวิทยาคาร โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ โรงเรียนแม่สะเรียง บริพัตรศึกษา โรงเรียนสบเมยวิทยาคม โรงเรียน
เฉลิมรัชวิทยาคม และโรงเรียนแม่ลาน้อยดรุณสิกข์ ดำเนินการสุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ตาม
สัดส่วนของประชากรแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
ภายในสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งปัจจุบัน และสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา จำนวน 21 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง .80–1.00 มีค่าอำนาจ
จำแนกรายข้อระหว่าง .55–.90 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .94 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าดัชนีความ
สอดคล้องเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง .80–1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .78–.92 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .98

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ได้แก่ แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ระยะที่ 3 การตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือราชการจากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน
ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง และขอรับกลับคืน ตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้ด้วยตนเอง ได้รับ
แบบสอบถามกลับคืน 226 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวม
ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน
เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้าร่วมการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ โดยขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้กำหนดไว้

4. ผู้วิจัยสรุปประเด็นการสัมภาษณ์เป็นระยะ ๆ

5. ผู้วิจัยถอดการบันทึกเสียงตามประเด็นต่าง ๆ

6. ผู้วิจัยสรุปข้อมูล แล้วจัดเตรียมข้อมูลแนวทางที่ได้จากการสัมภาษณ์

ระยะที่ 3 การตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายใน
สถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน
เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

2. ผู้ศึกษาประสานผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วมการสนทนากลุ่มในวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด

3. กำหนดผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Moderator) ผู้ทำหน้าที่ในการจดบันทึกการสนทนากลุ่ม (Note taker) ผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก บันทึกภาพ บันทึกเสียง และผู้สังเกตการณ์ในการสนทนากลุ่ม

4. ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มโดยให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนได้แสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็น ผู้วิจัยสรุป แต่ละประเด็นของข้อความอีกครั้ง และให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของข้อสรุป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของเบสต์ (Best, 1981, pp. 232–233) ดังนี้

4.51–5.00 มีสภาพปัจจุบันที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 มีสภาพปัจจุบันที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 มีสภาพปัจจุบันที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 มีสภาพปัจจุบันที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 มีสภาพปัจจุบันที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. คำนวณหาดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI modified) ใช้สูตรในการคำนวณของ สุวิมล ว่องวานิช (2558, หน้า 275–279) ลำดับที่มีค่า $PNI_{modified}$ 3 ลำดับแรก จัดเป็นรายการที่จำเป็นต้องปรับปรุง และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการพิจารณา

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยอาศัยหลักการจำแนกหรือการจัดกลุ่มข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาเป็นความเรียง

2. สรุปสาระสำคัญ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแนวการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

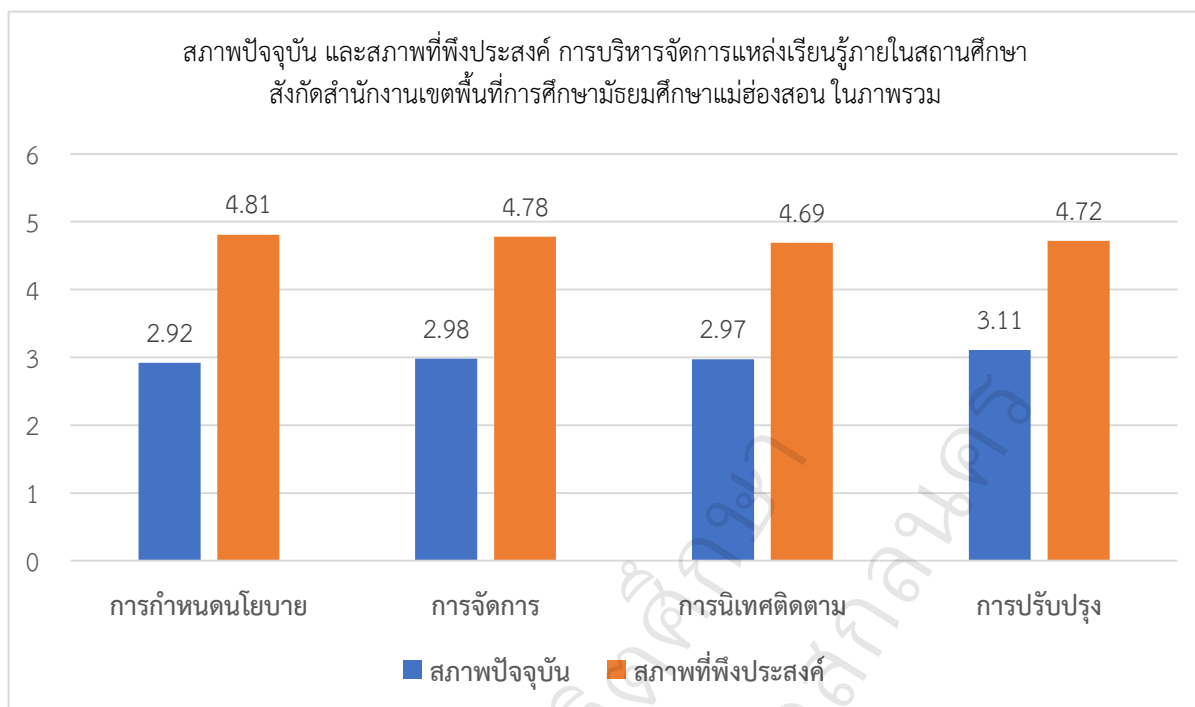
ระยะที่ 3 การตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมโดยการสรุปสาระสำคัญที่มีความสอดคล้องกันกับผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม และใช้ฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาเป็นความเรียง

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน รายละเอียดตามภาพประกอบ 2

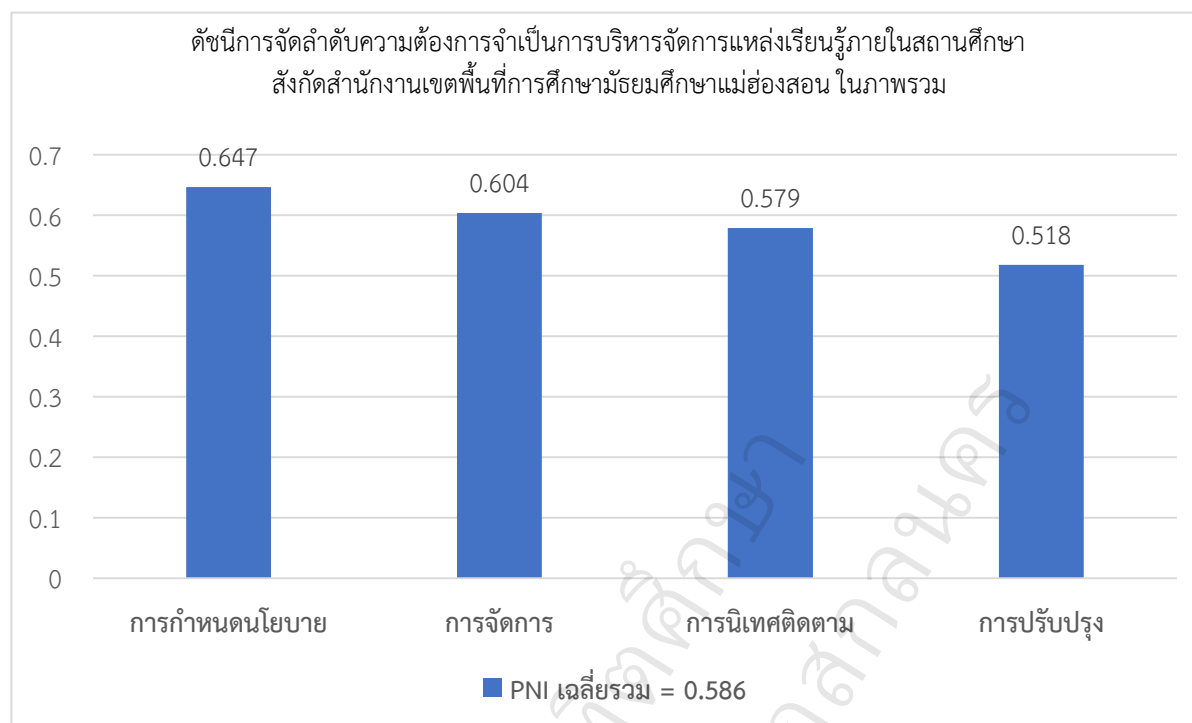

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

จากภาพประกอบ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu = 3.00$, $\sigma = 0.45$) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ลำดับแรกมากที่สุดคือ การปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ ($\mu = 3.11$, $\sigma = 0.44$) รองลงมา คือ การจัดการแหล่งเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\mu = 2.98$, $\sigma = 0.49$) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ($\mu = 2.97$, $\sigma = 0.27$) และที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือการกำหนดนโยบาย และวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ($\mu = 2.92$, $\sigma = 0.60$)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ลำดับแรกมากที่สุด คือ การกำหนดนโยบาย และวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ($\mu = 4.81$, $\sigma = 0.37$) รองลงมา คือการจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.15$) และการปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.45$) และที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้ ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.44$)

2. ผลการศึกษาดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายใน ตามองค์ประกอบในภาพรวม ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ในภาพรวม

จากภาพประกอบ 3 พบว่า ดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ในภาพรวมเท่ากับ 0.586 ($PNI_{modified} = 0.586$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านโดยเรียงจากค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดนโยบาย และวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.647$) รองลงมา คือการจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.604$) การนิเทศ กำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.579$) และการปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.518$) ตามลำดับ

3. ผลการตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมทุกรายการมีความถูกต้อง และความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญ ที่นำมาอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีการดำเนินงานมากที่สุด คือ การปรับปรุงการบริหาร รองลงมา คือ การจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การกำหนดนโยบาย และวางแผน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มีการบริหารจัดการที่ยังมีข้อบกพร่องบางประการ ความพร้อมในการจัดเตรียม และจัดการได้ดีในบางส่วน หรือไม่ทันสมัยเท่าที่ควร อาจมีปัญหาในการเข้าถึง หรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนา อาจขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร การประเมินผล และการปรับปรุง สามารถบ่งชี้ว่ามีมาตรการตรวจสอบที่ยังไม่เพียงพอ หรือการปรับปรุงที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประภาภรณ์ มีพรหม (2559, หน้า 134) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน บ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า

การบริหารและการจัดการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชฎาพร พลกุล (2565, หน้า 164) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ยังพบสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ การกำหนดนโยบาย และวางแผนการ รองลงมา คือ การจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการปรับปรุงการบริหาร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน หากมีการวางแผน และดำเนินการอย่างเป็นระบบ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการตรวจสอบประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน การมีการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างครบถ้วน และครอบคลุม การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย การฝึกอบรมบุคลากร การเชื่อมโยงกับชุมชน และองค์กรภายนอกสอดคล้องกับ กมลพร ภูมิพล (2564, หน้า 112) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยเรียงจากค่าดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า การกำหนดนโยบาย และวางแผนมีความต้องการจำเป็นที่ต้องปรับปรุงลำดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอน การมีนโยบายที่ชัดเจน และการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การจัดการการเรียนการสอนมีคุณภาพมากขึ้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การกำหนดนโยบายที่เหมาะสมยังสามารถช่วยกำหนดทิศทาง และเป้าหมายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจของสถานศึกษา รวมถึงช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรการเรียนรู้มีความเป็นระบบและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชวนพิศ พร้อมสุข (2559, หน้า 60) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ตามหลักกระบวนการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) พบว่า โรงเรียนมีการวางแผนงาน หรือโครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุตินาพร เขาวนัว (2564, หน้า 24) ที่ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานีพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาแสดงบทบาทต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ควรสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม

3. ผลการศึกษานโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลเรียงตามลำดับดัชนีความต้องการจำเป็น ดังนี้

3.1 การกำหนดนโยบาย และวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ได้เสนอแนวทางดังนี้ การแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศไว้ในรูปแบบฐานข้อมูล สถานศึกษาควรประชุม และแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการภายในสถานศึกษา มีการรวบรวมข้อมูลในฐานข้อมูล Big Data และเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สาคร มหาหงส์ (2560, หน้า 9) ที่ได้ศึกษา การบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ต้องจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ สุภัญญา ภูเสียงแก้ว (2562, หน้า 83) ที่ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลจังหวัดภูเก็ต ได้เสนอแนวทางไว้ว่า สถานศึกษาควรมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพทั้งใน และนอกสถานศึกษา

3.2 การจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้เสนอแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรชี้แจงให้ครู และนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และการจัดทำแผน สถานศึกษาควรชี้แจงให้ทุก

คนเข้าใจประโยชน์จากการใช้ นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้ครูไปศึกษา อบรมเพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ในการสอน และจัดทำแผนพัฒนาใหม่ ๆ พร้อมกำหนดงบประมาณ และระยะเวลาในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับผลศึกษาของ ปรีชา บุญอินทร์ (2562, หน้า 7) ได้ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า การส่งเสริม และสนับสนุนให้ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองโดยการอบรมสัมมนาเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาสร้าง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชื่นนภา ชันรพันธ์ (2566, หน้า 78) ได้ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ ศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 8 พบว่า สถานศึกษามีการสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการประชุมชี้แจง อบรม และจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่มีสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ได้เสนอแนวทางการประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาดังนี้ สถานศึกษาควรประเมินทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยใช้วิธีต่าง ๆ มี คณะกรรมการประเมิน ประกอบด้วย นักเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเพื่อให้การประเมินครอบคลุมทุก มุมมอง การติดตามควรใช้วิธีหลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์ และเครื่องมือออนไลน์เพื่อความสะดวก และแม่นยำ ควรจัดทำ ข้อมูล และประชุมสรุปผลภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไพฑูรย์ ศรีดี (2559, หน้า 155) ได้การศึกษา กระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เสนอแนวทางการติดตาม ตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาไว้ ว่า ผู้บริหารควรมีการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดเกณฑ์ในการตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานของ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ให้ชัดเจน และมีการจัดเก็บที่เป็นระบบ

3.4 การปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ ได้เสนอแนวทางดังนี้ การนำผลรวมทั้งปัญหาต่าง ๆ มาใช้เป็นฐาน ในการพัฒนา การจัดทำแผนการพัฒนายอย่างต่อเนื่อง และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการวางแผน สถานศึกษา ควรนำผลการวิเคราะห์การเข้ามาเรียงลำดับปัญหาที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน และจัดทำแผนงานโครงการมารองรับ โดยต้อง สรุปผลประเมิน รวมถึงการวางแผนงบประมาณ และระยะเวลาการพัฒนายอย่างต่อเนื่อง จัดทางงบประมาณ ใช้ข้อมูล สารสนเทศในการตัดสินใจบริหารจัดการ จากการรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเพื่อนำมาวิเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้อง กับผลการศึกษาของ สุภารัตน์ งามวิสัย (2561, หน้า 81) ได้วิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มสห วิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษา ด้านการปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแหล่ง เรียนรู้ เพื่อปรับปรุง และหาแนวทางจัดทำแผนในปีต่อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กริชติศักดิ์ เข็มมตะคุ (2566, หน้า 72) ได้เสนอแนวทางไว้ว่า การปรับปรุง และพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ คณะกรรมการนิเทศ ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมสะท้อนปัญหาที่พบในการใช้เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนา

4. ผลการตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษามีความถูกต้อง และความเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิราภรณ์ บำรุงราษฎร์ (2561, หน้า 105) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้โดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ผลการประเมินมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้

องค์ความรู้ใหม่

ได้แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แม่ฮ่องสอน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษารายด้าน ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาควรประชุม และแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่ง เรียนรู้ โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการภายในสถานศึกษา มีการรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในฐานข้อมูล

Big Data และเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ 2) การจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สถานศึกษาควรชี้แจงให้ทุกคนเข้าใจประโยชน์จากการใช้แหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้ครูไปศึกษา อบรมเพื่อพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ในการสอน และจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใหม่ ๆ พร้อมกำหนดงบประมาณ 3) การนิเทศ กำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาควรประเมินทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยใช้วิธีต่าง ๆ การติดตามควรใช้วิธีหลากหลาย เพื่อความสะดวก และแม่นยำ ควรจัดทำข้อมูล และประชุมสรุปผลภาคเรียนละ 1 ครั้ง 4) การปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาควรนำผลการวิเคราะห์การใช้แหล่งเรียนรู้ มาเรียงลำดับปัญหาที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน และจัดทำแผนงานโครงการมารองรับ โดยต้องสรุปผลประเมิน รวมถึงการวางแผนงบประมาณและระยะเวลา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดทำงบประมาณ ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จากการรวบรวมข้อมูลที่จำเป็น เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

สรุป

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน สภาพปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือ การจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกำหนดนโยบาย และวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดนโยบาย และวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือ การจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ สำหรับดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น เรียงจากค่ามากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบาย และวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) การจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และ 4) การปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นข้อค้นพบที่มีความน่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการศึกษาไปใช้และการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการทำงานแนวทางบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติ หรือขั้นตอนที่นำไปสู่เป้าหมายโดยมีทิศทางที่แน่นอนชัดเจน

1.2 สถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มาใช้เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน และยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องแนวทางการนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เพื่อนำผลมาพัฒนาปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ตามขอบข่ายของงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านเชิงปริมาณ และคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ปัจจัยด้านงบประมาณ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร ภูมิพลับ. (2564). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กริชศักดิ์ เตียมตะคุ. (2566). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิรภา อินนารี. (2564). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิราภรณ์ ชัยน. (2558). การศึกษาบทบาทการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชญาพร พลกุล. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับ สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวนพิศ พร้อมสุข. (2559). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 (พะเยาประชานุกูล) อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 9(19), 59–70.
- ชื่นนภา ชันธพันธ์. (2566). การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ ศูนย์การศึกษา พิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 8. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ชุดิมาพร เขาวนไว. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ธนิษฐ์ ธีรภักดิ์, ชุดิวัฒน์ สุวดีพิงศ์ และวิฑูรย์ วงษ์อามาตย์. (2561). การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชน อัจฉริยะ ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน. รายงานการวิจัย. สำนัก เทคโนโลยีการศึกษา: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุณรดา ชัยบุญเรือง. (2560). ถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ประยุกต์ตามแนววลอดอร์ฟ กรณีศึกษาโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล. การค้นคว้าอิสระ ค.ม. เชียงราย: มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงราย.
- ประภาภรณ์ มีพรหม. (2559). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปรีชา บุญอินทร์. (2562). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. การค้นคว้าอิสระ ค.ม. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปัทมา จันปัญญา. (2561). การศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนของโรงเรียนในกลุ่ม เครือข่ายวังบูรพา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูรย์ ศรีดี. (2559). การศึกษากระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิวรรณ ศรีวิระชัย. (2560). แนวทางการพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาคร มหาหงษ์. (2560). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 4(3), 574–589.
- สุกัญญา ภูเอียงแก้ว. (2562). บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาในสังกัด เทศบาลจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สุจิราภรณ์ บำรุงราษฎร์. (2561). การพัฒนาแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้โดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุดารัตน์ งามวิสัย. (2561). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. New jersey: Prentice-Hall.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.